

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

การสอบข้อเขียนความรู้ชั้นเนติบัณฑิต ภาคสอง สมัยที่ 58 ปีการศึกษา 2548

วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายล้มละลาย ระบบศาลและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม
วันอาทิตย์ที่ 2 เมษายน 2549

คำถาม 10 ข้อ ให้เวลาตอบ 4 ชั่วโมง (14.00 น. ถึง 18.00 น.) ให้ยกเหตุผลประกอบคำตอบด้วย

ข้อ 1. โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงิน จำเลยให้การต่อสู้คดีขอให้ยกฟ้อง ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ถึงแก่กรรม นายเอกได้ยื่นคำร้องอ้างว่าเป็นบุตรของโจทก์ขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่โจทก์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ไต่สวนคำร้อง เมื่อถึงวันนัดทนายความของนายเอกยื่นคำร้องว่า นายเอกประสบอุบัติเหตุถึงแก่กรรม ขอให้ศาลเลื่อนคดีไปเพื่อให้มีผู้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่นายเอก ในวันเดียวกันนั้นเองซึ่งเป็นเวลาภายหลังจากที่โจทก์มรณะเกินกว่า 1 ปี นางสาวได้ยื่นคำร้องอ้างว่าเป็นมารดาโจทก์ขอเข้าเป็นคู่ความแทนโจทก์ ศาลชั้นต้นสอบถามจำเลยแล้ว จำเลยรับว่านางสาวเป็นมารดาโจทก์จริง แต่คัดค้านว่านางสาวขอเข้ามาเป็นคู่ความแทนที่เกินกว่า 1 ปีนับแต่โจทก์มรณะ ขอให้ศาลจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความ ศาลชั้นต้นเห็นว่า เมื่อนายเอกถึงแก่กรรม ไม่จำเป็นต้องมีผู้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่นายเอกอีก จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีในส่วนของคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะของนายเอก และมีคำสั่งอนุญาตให้นางสาวเข้าเป็นคู่ความแทนที่โจทก์ ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลชั้นต้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ

การร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ร้อง เมื่อผู้ร้องถึงแก่กรรมจะมีการร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้ร้องอีกไม่ได้ เมื่อนายเอกซึ่งร้องขอเข้าแทนที่โจทก์ผู้มรณะได้ถึงแก่กรรมจึงไม่อาจมีการร้องขอเข้าแทนที่นายเอกได้เพราะเป็นสิทธิเฉพาะตัวของนายเอก ที่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีและจำหน่ายคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะของนายเอกจึงชอบแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 7994/2547)

การเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะนั้น แม้จะร้องขอเข้ามาเมื่อเกินกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่คู่ความฝ่ายนั้นมรณะก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 42 ประกอบด้วยมาตรา 132 (3) ให้อยู่ในอำนาจของศาลที่จะใช้ดุลพินิจจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ได้แล้วแต่จะพิจารณาเห็นสมควร มิใช่เป็นบทบังคับให้ศาลต้องจำหน่ายคดีเสมอไป และตราบใดที่ศาลยังมีคำสั่งจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความ ทายาทของผู้มรณะก็มีสิทธิขอเข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะได้แม้จะพ้นกำหนดเวลา 1 ปี แล้วก็ตาม ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้นางสาวเข้าเป็นคู่ความแทนที่โจทก์ผู้มรณะ โดยไม่จำหน่ายคดีโจทก์ เป็นการใช้ดุลพินิจโดยชอบแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 74-75/2536 และ 2915/2548)

ข้อ 2. โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินตามเช็คพร้อมดอกเบี้ย จำเลยให้การว่าจำเลยชำระเงินตามเช็คให้แก่โจทก์ครบถ้วนแล้ว คดีโจทก์ขาดอายุความ ขอให้ยกฟ้อง ระหว่างพิจารณาจำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้น ในปัญหาข้อกฎหมายว่าคดีโจทก์ขาดอายุความ ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าคดีโจทก์ขาดอายุความ พิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่า คำให้การจำเลยมิได้แสดงเหตุแห่งการขาดอายุความ คดีไม่มีประเด็นเรื่องอายุความ พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาในประเด็นข้ออื่นแล้วพิพากษาใหม่ตามรูปคดี โจทก์และจำเลยไม่ฎีกา ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ จำเลยยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การว่าคดีโจทก์ขาดอายุความเพราะโจทก์ยื่นฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนด 1 ปีนับแต่วันที่เช็คถึงกำหนด ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาต หลังจากสืบพยานโจทก์จำเลยเสร็จสิ้นแล้ว ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าคดีโจทก์ขาดอายุความ พิพากษายกฟ้อง ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษาของศาลชั้นต้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ

เดิมศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุคดีโจทก์ขาดอายุความ แต่เมื่อโจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำให้การจำเลยมิได้แสดงเหตุแห่งการขาดอายุความ คดีไม่มีประเด็นเรื่องอายุความ จึงพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาในประเด็นข้ออื่นแล้วพิพากษาใหม่ตามรูปคดี เมื่อไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ประเด็นเรื่องอายุความจึงเป็นอันยุติตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ดังนั้น ศาลชั้นต้นจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานโจทก์จำเลยเฉพาะประเด็นอื่นที่ยังมิได้ดำเนินการเท่านั้น จำเลยไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอแก้ไขคำให้การเพื่อให้เกิดประเด็นเรื่องอายุความขึ้นอีก เพราะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 144 การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำให้การเกี่ยวกับประเด็นเรื่องอายุความแล้วหยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นวินิจฉัยยกฟ้อง คำพิพากษาศาลชั้นต้นย่อมไม่ชอบด้วยบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว (คำพิพากษาฎีกาที่ 8920/2547)

ข้อ 3. โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลจังหวัดภูเก็ต ขอให้จำเลยทั้งสองชำระเงินที่กู้ยืมจำนวน 100,000 บาท จำเลยทั้งสองให้การต่อสู้คดีหลายประการ ระหว่างพิจารณาโจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องจำเลยทั้งสอง ศาลจังหวัดภูเก็ตฟังจำเลยทั้งสองแล้วอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องได้ จำหน่ายคดีออกจากสารบบความโดยอ่านคำสั่งวันที่ 10 เมษายน 2548 ต่อมาวันที่ 17 เมษายน 2548 โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลจังหวัดชัยภูมิ ขอให้จำเลยทั้งสองชำระเงินกู้ตามสัญญากู้ยืมเงินฉบับเดียวกันนั้น ศาลจังหวัดชัยภูมิรับฟ้องไว้พิจารณา วันที่ 24 เมษายน 2548 จำเลยที่ 1 ยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลจังหวัดภูเก็ตที่อนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค 3 ต่อมาจำเลยทั้งสองยื่นคำให้การภายในกำหนดต่อศาลจังหวัดชัยภูมิโดยยกข้อต่อสู้ว่า ฟ้องโจทก์คดีหลังนี้เป็นฟ้องซ้อนกับคดีของโจทก์ที่ศาลจังหวัดภูเก็ต ให้วินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของจำเลยทั้งสองฟังขึ้นหรือไม่

ธงคำตอบ

คดีเดิมโจทก์ฟ้องเรียกหนี้เงินกู้จากจำเลยทั้งสองต่อศาลจังหวัดภูเก็ต ต่อมาโจทก์ถอนฟ้องจำเลยทั้งสอง ศาลจังหวัดภูเก็ตมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องจำเลยทั้งสองได้ และสั่งจำหน่ายคดีโจทก์ออกจากสารบบความ ในระหว่างระยะเวลาอุทธรณ์ โจทก์ยื่นฟ้องคดีหลังต่อศาลจังหวัดชัยภูมิเพื่อเรียกหนี้เงินกู้จากจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นหนี้ ตามสัญญาฉบับเดียวกันกับคดีก่อน เมื่อจำเลยที่ 1 ยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลจังหวัดภูเก็ตในคดีก่อน คดีก่อนในส่วน ของโจทก์กับจำเลยที่ 1 จึงอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 3 แม้จำเลยที่ 1 จะยื่นอุทธรณ์หลังจากโจทก์ ยื่นฟ้องคดีหลังก็ตาม ฟ้องโจทก์ในคดีหลังระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 ก็เป็นฟ้องซ้อนต้องห้ามตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173 วรรคสอง (1) ข้อต่อสู้ของจำเลยที่ 1 ฟังขึ้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 2555/2538 และ 8068/2547)

สำหรับคดีระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 นั้น คดีก่อนศาลจังหวัดภูเก็ตมีคำสั่งจำหน่ายคดีเนื่องจากโจทก์ ถอนฟ้อง จึงไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องจำเลยที่ 2 เป็นคดีใหม่ภายในกำหนดอายุความ แม้โจทก์จะฟ้องคดีหลังขณะ คดีก่อนยังอยู่ในกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ แต่จำเลยที่ 2 มิได้อุทธรณ์คำสั่งศาลจังหวัดภูเก็ตที่อนุญาตให้โจทก์ ถอนฟ้องและจำหน่ายคดีจนคำสั่งดังกล่าวถึงที่สุดแล้ว จึงถือไม่ได้ว่าขณะโจทก์ฟ้องจำเลยที่ 2 เป็นคดีหลังนี้ คดีก่อน อยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 3 ฟ้องโจทก์ในคดีหลังเฉพาะส่วนของจำเลยที่ 2 จึงไม่เป็นฟ้องซ้อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173 วรรคสอง (1) ข้อต่อสู้ของจำเลยที่ 2 ฟังไม่ขึ้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 684/2548)

ข้อ 4. คดีสามัญเรื่องหนึ่ง โจทก์ฟ้องจำเลย จำเลยให้การต่อสู้คดีและฟ้องแย้ง โจทก์ยื่นคำให้การแก้ฟ้องแย้ง ศาลชั้นต้นให้โจทก์นำพยานเข้าสืบก่อน ก่อนถึงวันนัด จำเลยยื่นคำร้องขอเลื่อนคดี ศาลมีคำสั่งว่ารอไว้สั่งวันนัด ถึงวันนัดโจทก์มาศาล ส่วนจำเลยไม่มาศาล ศาลไม่อนุญาตให้จำเลยเลื่อนคดีและถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีฟ้องแย้งจากสารบบความ ส่วนคดีตามฟ้องเดิมให้สืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียว โจทก์แถลงขอสืบพยานสองปาก เมื่อโจทก์นำพยานเข้าสืบได้หนึ่งปาก จำเลยมาศาล ขออนุญาตนำพยานจำเลยเข้าสืบตาม ข้อต่อสู้ในคำให้การซึ่งจำเลยได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตและสืบพยานโจทก์ที่เหลืออีก หนึ่งปาก แล้วมีคำพิพากษาในวันเดียวกัน

ให้วินิจฉัยว่า (ก) คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้จำหน่ายคดีฟ้องแย้งจากสารบบความและให้สืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียวในคดีตามฟ้องเดิมชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

(ข) คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้จำเลยนำพยานเข้าสืบชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ

(ก) แม้จำเลยจะได้ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีไว้ก่อนวันสืบพยาน แต่เมื่อถึงวันนัด จำเลยไม่มาศาลและศาล ไม่อนุญาตให้จำเลยเลื่อนคดีจึงถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 200 วรรคหนึ่ง เมื่อคดีนี้จำเลยได้ฟ้องแย้งโจทก์ด้วย จำเลยย่อมอยู่ในฐานะเป็นโจทก์ฟ้องแย้งอีกฐานะหนึ่ง การที่จำเลยขาดนัดพิจารณาก็ย่อมถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาทั้งสองฐานะคือ ฐานะที่เป็นจำเลยในฟ้องเดิมและที่เป็นโจทก์ในฟ้องแย้ง (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 863/2494) คดีในส่วนฟ้องแย้งจึงเป็นกรณีที่โจทก์ขาดนัดพิจารณา เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นจำเลยในฟ้องแย้งไม่ได้แจ้งต่อศาลขอให้ดำเนินการพิจารณาต่อไป ศาลชั้นต้นจึงต้องมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีฟ้องแย้งจากสารบบความตามมาตรา 202 ส่วนคดีตามฟ้องเดิม เป็นกรณีที่จำเลยขาดนัดพิจารณา ซึ่งมาตรา 204 บัญญัติให้ศาลพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียว การที่ศาลชั้นต้นให้สืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียว จึงชอบด้วยบทกฎหมายดังกล่าว คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้จำหน่ายคดีฟ้องแย้งจากสารบบความและให้สืบพยานโจทก์ไปฝ่ายเดียวในคดีตามฟ้องเดิมจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

(ข) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 206 วรรคสี่ (1) ให้สิทธิแก่คู่ความฝ่ายที่ขาดนัดพิจารณาซึ่งมาศาลในระหว่างการพิจารณาคดีฝ่ายเดียวนำพยานของตนเข้าสืบได้หากมาศาลยังไม่พ้นเวลาที่จะนำพยานของตนเข้าสืบ การที่จำเลยมาศาลภายหลังที่โจทก์สืบพยานได้หนึ่งปาก ยังเหลือพยานโจทก์อีกหนึ่งปาก การสืบพยานโจทก์ยังไม่เสร็จบริบูรณ์ ถือว่าจำเลยมาศาลในขณะที่ยังไม่พ้นเวลาที่จะนำพยานของตนเข้าสืบ จำเลยจึงมีสิทธินำพยานเข้าสืบได้ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 2654/2526 และ 860/2536) คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้จำเลยนำพยานเข้าสืบจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ 5. โจทก์ฟ้องว่า โจทก์จำเลยเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาจำเลยซึ่งเป็นสามีได้อุปการะเลี้ยงดูยกย่องหญิงอื่นเป็นภริยา ขอให้ศาลพิพากษาให้จำเลยและโจทก์หย่าขาดจากกันและให้จำเลยแบ่งสินสมรสให้โจทก์ครึ่งหนึ่งเป็นเงิน 150,000 บาท จำเลยให้การว่าจำเลยมิได้ประพฤติเสื่อมเสียอันเป็นเหตุหย่าตามที่โจทก์ฟ้อง และได้มีสินสมรสตามฟ้อง โจทก์นำคดีมาฟ้องเมื่อพ้นกำหนด 1 ปีนับแต่โจทก์อ้างว่าจำเลยได้อุปการะเลี้ยงดูยกย่องหญิงอื่นเป็นภริยาฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความ ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าจำเลยมิได้ประพฤติเสื่อมเสียอันเป็นเหตุหย่าตามที่โจทก์ฟ้อง คดีไม่จำต้องวินิจฉัยเรื่องแบ่งสินสมรสและอายุความต่อไป พิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ขอให้พิพากษาให้โจทก์และจำเลยหย่าขาดจากกันและแบ่งสินสมรส จำเลยแก้อุทธรณ์ว่าจำเลยมิได้ประพฤติเสื่อมเสียอันเป็นเหตุหย่าตามฟ้องและไม่ได้มีสินสมรสตามฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้โจทก์และจำเลยหย่าขาดจากกัน ให้แบ่งสินสมรสให้โจทก์ครึ่งหนึ่งเป็นเงิน 150,000 บาท จำเลยฎีกาว่า

(ก) ไม่ได้มีสินสมรสตามฟ้อง และ

(ข) คดีโจทก์ขาดอายุความ

ให้วินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งรับฎีกาของจำเลยในข้อ (ก) และ (ข) ได้หรือไม่

ธงคำตอบ

(ก) คดีฟ้องหย่าและขอแบ่งสินสมรสเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัวศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยแบ่งสินสมรสให้โจทก์ครึ่งหนึ่งเป็นเงิน 150,000 บาท จำเลยฎีกาว่าไม่ได้มีสินสมรสตามฟ้อง ทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเป็นเงิน 150,000 บาท และแม้ไม่เกินสองแสนบาท ก็ไม่ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง เพราะเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 วรรคสอง (คำพิพากษาฎีกาที่ 5183/2530 และ 1376/2544)

(ข) การที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยมิได้ประพฤติเสื่อมเสียอันเป็นเหตุหย่าตามที่โจทก์ฟ้อง ปัญหาเรื่องแบ่งสินสมรสและอายุความไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย พิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ว่ามีเหตุหย่าตามฟ้องและขอให้แบ่งสินสมรส จำเลยไม่ได้ยกปัญหาเรื่องฟ้องโจทก์ขาดอายุความตั้งเป็นประเด็นไว้ในคำแก้อุทธรณ์ ถือว่าไม่มีประเด็นเรื่องอายุความในชั้นอุทธรณ์ ปัญหาเรื่องฟ้องโจทก์ขาดอายุความหรือไม่จึงยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น การที่จำเลยฎีกาว่าฟ้องโจทก์ขาดอายุความจึงเป็นข้อที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ ต้องห้ามมิให้ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคหนึ่ง และไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามมาตรา 249 วรรคสอง จำเลยจึงไม่มีสิทธิฎีกาในปัญหาดังกล่าว (คำพิพากษาฎีกาที่ 5135/2543)

ดังนั้น ศาลชั้นต้นชอบที่จะมีคำสั่งรับฎีกาของจำเลยในข้อ (ก) และไม่รับฎีกาของจำเลยในข้อ (ข)

ข้อ 6. นายทองฟ้องนายเงินให้โอนทะเบียนรถยนต์ที่เช่าซื้อแก่นายทอง ระหว่างพิจารณา นายทองยื่นคำร้องในเหตุฉุกเฉินพร้อมคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาโดยขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามนายเงินเข้าเกี่ยวข้องกับรถยนต์ที่เช่าซื้อ ศาลยกคำร้องโดยเห็นว่ากรณีไม่มีเหตุฉุกเฉิน นายทองจึงยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาใหม่อย่างวิธีธรรมดา ศาลนัดไต่สวน ต่อมาก่อนถึงวันนัดไต่สวน นายทองยื่นคำร้องในเหตุฉุกเฉินพร้อมกับคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาอีกเป็นฉบับที่สาม ศาลยกคำร้องฉบับที่สามดังกล่าว นายเงินจึงยื่นคำคัดค้านว่า เมื่อศาลยกคำร้องฉบับที่สามของนายทองแล้ว ก็ไม่มีอำนาจไต่สวนคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาฉบับที่สองของนายทองที่ยื่นไว้ก่อนนั้นต่อไป ขอให้ยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำคัดค้านของนายเงินฟังขึ้นหรือไม่

ธงคำตอบ

การที่นายทองยื่นคำร้องในเหตุฉุกเฉินพร้อมกับคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในครั้งแรก และศาลยกคำร้องในเหตุฉุกเฉินซึ่งมีผลทำให้คำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ยื่นมาพร้อมกันนั้นตกไปด้วยกรณีดังกล่าวไม่ตัดสิทธินายทองที่จะยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 นั้นใหม่ ตามมาตรา 267 วรรคสาม นายทองจึงมีสิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาใหม่อย่างวิธีธรรมดาเป็นฉบับที่สองได้ แม้ต่อมาในระหว่างที่ศาลนัดไต่สวนคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาฉบับที่สองดังกล่าว นายทองได้ยื่นคำร้องในเหตุฉุกเฉินพร้อมกับคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาเป็นฉบับที่สามอีกและศาลยกคำร้อง ก็มีผลเป็นการยกคำร้องในเหตุฉุกเฉินและทำให้คำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาที่ยื่นมาพร้อมกันนั้นตกไปด้วยเท่านั้น ไม่ตัดสิทธินายทองที่จะยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาอย่างวิธีธรรมดาตามมาตรา 267 วรรคสาม เช่นเดียวกัน ศาลจึงมีอำนาจไต่สวนคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาฉบับที่สองที่นายทองได้ยื่นไว้ก่อนนั้นได้ คำคัดค้านของนายเงินฟังไม่ขึ้น (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 7140/2547)

ข้อ 7. นายเอกเป็นเจ้าของที่ดินตามคำพิพากษาจำนวนเงิน 4,000,000 บาท ของนายโทซึ่งเป็นหนี้ส่วนตัว นายเอกนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินหนึ่งแปลงซึ่งเป็นสินสมรสของนายโทกับนางสาวเพื่อจะนำออกขายทอดตลาด นายตรีเป็นเจ้าของที่ดินตามคำพิพากษาของนายโทอีกคดีหนึ่งซึ่งเป็นหนี้เงินและได้ยื่นคำขอเฉลี่ยทรัพย์ไว้ก่อนซึ่งศาลอนุญาตแล้ว ส่วนนายจัตวาเป็นเจ้าของที่ดินตามคำพิพากษาของนายโทอีกคดีหนึ่งซึ่งศาลพิพากษาให้นายโทโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงเดียวกันนี้ให้แก่นายจัตวาและรับเงินจำนวน 4,000,000 บาท และต่อมานายจัตวาได้นำเงินมาวางต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อชำระหนี้ให้แก่นายเอกแทนนายโท เจ้าพนักงานบังคับคดีรับเงินไว้แต่ยังมีหนี้ได้ออกรายชื่อ ดังนี้

(ก) นายตรีร้องขอให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 วรรคแปด ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง

(ข) นางสาวร้องขอคืนส่วนเงินจำนวน 4,000,000 บาท กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 287 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลทั้งสองกรณีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ

(ก) เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีรับเงินจำนวน 4,000,000 บาท จากนายจัตวาเพื่อชำระหนี้แก่นายเอกครบถ้วนแล้ว นายเอกย่อมไม่มีสิทธิที่จะบังคับคดีแก่ที่ดินแปลงนี้อีกต่อไป และมีใช้กรรมนายเอกสละสิทธิในการบังคับคดีหรือเพิกเฉยไม่ดำเนินการบังคับคดีภายในเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด กรณีจึงไม่ตกอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 วรรคแปด นายตรีไม่มีสิทธิขอให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ที่ดินดังกล่าวต่อไป (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 3469/2534) คำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องของนายตรีจึงชอบด้วยกฎหมาย

(ข) เมื่อที่ดินแปลงที่นายเอกนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้เป็นสินสมรสระหว่างนายโทและนางสาวจึงเป็นทรัพย์สินที่นายโทและนางสาวเป็นเจ้าของร่วมกันโดยมีส่วนเท่ากัน นางสาวมีส่วนอยู่ด้วยกึ่งหนึ่งในเงินจำนวน 4,000,000 บาท ที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดถือไว้แทนราคาที่ดิน นางสาวย่อมมีสิทธิขอคืนส่วนได้ในฐานะเจ้าของรวม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 287 สิทธิขอคืนส่วนของนางสาวมิใช่มีแต่กรณีบังคับคดีขายทอดตลาดทรัพย์ของนายโทเท่านั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 5390/2539) คำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องของนางสาวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ 8. คดีล้มละลายเรื่องหนึ่ง ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2548 โดยมีนายหนึ่งเป็นเจ้าของรายเดียวที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้เป็นเงิน 1,000,000 บาท และศาลมีคำสั่งอนุญาตให้รับชำระหนี้ตามคำขอ ต่อมานายสองเจ้าหนี้รายหนึ่งที่ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่ง และศาลแพ่งพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ไว้ก่อนแล้ว ได้นำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดและขายทอดตลาดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างของลูกหนี้ได้เงินจำนวน 2,000,000 บาท เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2549 เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบ จึงแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดมาเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลาย นายสองคัดค้านว่าการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับเงินจากการขายทอดตลาด เป็นการรับชำระหนี้ไว้ในฐานะผู้แทนของนายสอง ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามพิพากษาของศาลแพ่ง จึงไม่ต้องส่งเงินดังกล่าวให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ทั้งมูลหนี้ระหว่างลูกหนี้และนายสองเกิดก่อนศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด นายสองจึงมีสิทธิบังคับคดีเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษา

ให้วินิจฉัยว่า คำคัดค้านของนายสองทั้งสองประการฟังขึ้นหรือไม่ และหากนายหนึ่งเจ้าหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว นายสองจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินที่เหลืออยู่หรือไม่

ธงคำตอบ

คำคัดค้านของนายสองที่ว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ต้องส่งเงินที่ได้รับจากการขายทอดตลาดให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น เมื่อการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นการกระทำระหว่างลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด จึงอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวที่จะจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อแบ่งระหว่างเจ้าหนี้ทั้งหลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 ดังนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงชอบที่จะแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดมาเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายได้ ตามมาตรา 111 การที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับเงินจากการขายทอดตลาด จึงมิใช่เป็นการรับชำระหนี้ไว้ในฐานะเป็นผู้แทนของนายสองซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแต่อย่างใด คำคัดค้านของนายสองฟังไม่ขึ้น

ส่วนคำคัดค้านของนายสองที่ว่านายสองมีสิทธิบังคับคดีเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือไม่นั้น แม้นายสองเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งมูลหนี้เกิดก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่นายสองจะมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินที่ได้ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ ก็ต่อเมื่อได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 27, 91 และ 94 เท่านั้น เมื่อไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ ย่อมหมดสิทธิที่จะบังคับคดีเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลแพ่งอีกต่อไป คำคัดค้านของนายสองข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น หากนายหนึ่งได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายครบถ้วนแล้วเมื่อมีเงินเหลืออยู่ก็ต้องคืนให้ลูกหนี้ตามมาตรา 132 นายสองหาสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินดังกล่าวไม่ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 6621/2538)

ข้อ 9. คดีพื้นฟูกิจการของลูกหนี้เรื่องหนึ่ง ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนซึ่งกำหนดให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ร้อยละ 20 ของจำนวนหนี้ที่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งอนุญาต นายเก่งเจ้าหนี้รายหนึ่งซึ่งได้รับชำระหนี้ตามแผนเรียบร้อยแล้ว ได้อุทธรณ์ต่อศาลฎีกาว่าแผนดังกล่าวกระทำขึ้นโดยไม่สุจริต ศาลไม่ควรเห็นชอบด้วยแผน ศาลฎีกาพิจารณาแล้ว มีคำสั่งไม่เห็นชอบด้วยแผน และให้ยกเลิกคำสั่งให้พื้นฟูกิจการของลูกหนี้ นายเก่งจึงฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งให้ชำระหนี้ตามมูลหนี้เดิม ลูกหนี้ให้การโต้แย้งว่า ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ตามแผนเรียบร้อยแล้ว จึงหลุดพ้นจากความรับผิด หนี้ระหว่างลูกหนี้และนายเก่งย่อมระงับสิ้นไป

ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของลูกหนี้ฟังขึ้นหรือไม่

ธงคำตอบ

ข้อโต้แย้งของลูกหนี้ฟังไม่ขึ้น เพราะเมื่อศาลฎีกามีคำสั่งไม่เห็นชอบด้วยแผน และให้ยกเลิกคำสั่งให้พื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 90/58 วรรคสาม ประกอบด้วยมาตรา 90/48 วรรคสี่ ย่อมมีผลทำให้คำสั่งให้พื้นฟูกิจการและคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนของศาลล้มละลายกลางเป็นอันถูกยกเลิกเพิกถอนไปในตัว ข้อกำหนดในแผนพื้นฟูกิจการที่ให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้บางส่วน of จำนวนหนี้ที่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งอนุญาต อันเป็นความผูกพันตามแผนซึ่งเกิดขึ้นเมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนย่อมสิ้นผลไปด้วย สิทธิและหน้าที่ของนายเก่งซึ่งเป็นเจ้าหนี้ย่อมกลับเป็นดังเดิมที่มีอยู่ก่อนศาลมีคำสั่งให้พื้นฟูกิจการ ส่วนที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ตามแผนเรียบร้อยแล้วนั้น เมื่อการชำระหนี้เป็นเพียงบางส่วน of จำนวนหนี้ที่นายเก่งขอรับชำระหนี้และศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ จึงไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากความรับผิด คงมีผลเพียงทำให้หนี้ของลูกหนี้ที่มีต่อนายเก่งเป็นอันระงับไปเท่าจำนวนที่นายเก่งได้รับชำระแล้วเท่านั้นตามมาตรา 90/76 ลูกหนี้จึงต้องรับผิดชอบชำระหนี้ส่วนที่ขาดให้นายเก่งต่อไป (คำพิพากษาฎีกา 4272/2548)

ข้อ 10. พนักงานอัยการฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงราชบุรีขอให้ลงโทษฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท นายแสดผู้พิพากษาศาลแขวงราชบุรี องค์คณะพิจารณาคดีเสร็จแล้ว แต่ก่อนทำคำพิพากษานายแสดได้รับคำสั่งให้ไปรับราชการที่ศาลอื่น ส่วนผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงราชบุรีป่วยไม่อาจไปปฏิบัติราชการได้ นายนพผู้พิพากษาอาวุโสมีความเห็นว่าตนมีอำนาจตรวจสำนวนและทำคำพิพากษาคดีนี้ได้ แต่นายมผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงราชบุรีเข้าตรวจสำนวนและได้ทำคำพิพากษาคดีแล้วแล้วพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี และปรับ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

ให้วินิจฉัยว่า (ก) นายนพมีอำนาจทำคำพิพากษาคดีนี้หรือไม่

(ข) การทำคำพิพากษาของนายมชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ

(ก) การที่นายแสดผู้พิพากษาศาลแขวงราชบุรีซึ่งเป็นองค์คณะพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ต้องพ้นจากตำแหน่งก่อนทำคำพิพากษาเนื่องจากได้รับคำสั่งให้ไปรับราชการที่ศาลอื่น เป็นกรณีมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้เกิดขึ้นในระหว่างการทำคำพิพากษา ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 30 ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงราชบุรี หรือผู้ทำการแทนจึงมีอำนาจตรวจสำนวนและทำคำพิพากษาคดีนี้ได้ ตามมาตรา 29 (3) หรือมาตรา 29 วรรคท้าย แล้วแต่กรณี แต่เมื่อนายนพเป็นผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งต้องห้ามมิให้เป็นผู้ทำการแทนผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงราชบุรี ตามมาตรา 9 วรรคท้าย จึงไม่มีอำนาจทำคำพิพากษาคดีนี้

(ข) เมื่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงราชบุรีป่วยไม่อาจปฏิบัติราชการได้ นายมผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในศาล ย่อมเป็นผู้ทำการแทนตามมาตรา 9 วรรคสอง นายมจึงมีอำนาจตรวจสำนวนและทำคำพิพากษาคดีนี้ได้ตามมาตรา 29 วรรคท้าย แต่การที่นายมพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี และปรับ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 นั้น เป็นกรณีที่มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17 ประกอบมาตรา 25 (5) เพราะผู้พิพากษาคดีเดียวจะพิพากษาลงโทษจำคุกเกินหกเดือนไม่ได้ แม้จะรอการลงโทษก็เป็นการลงโทษเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด การทำคำพิพากษาของนายมจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 5943/2548 ประชุมใหญ่)